

внутрішніх справ його проявам / В. С. Герасименко // Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України: матеріали наук. – практ. конф. (15 квіт. 2015 р., Харків) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2015. С. 54-59.

УДК: 342. 9

Олена Олегівна МАРКОВА,

доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9970-0944>

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

У світлі реформування адміністративного законодавства України актуальним та своєчасним вбачається дослідження стану законодавчого регулювання відносин органів публічної адміністрації з приватними (фізичними та юридичними) особами. Визначальною ознакою розвитку законодавства, зокрема адміністративного, у демократичних країнах є його спрямованість на забезпечення прав і законних інтересів осіб у відносинах із державою та її органами. Одна з найважливіших гарантій цього – чітка регламентація процедурного аспекту відносин особи і органів. Наявність в країні уніфікованого процедурного законодавства є показником ступеня демократичної легітимації у відносинах між державою і громадянами в країні (1, с. 9). Воно спрямоване на створення умов для реалізації прав та свобод громадян, на їх участь у прийнятті рішень, на більшу відкритість влади, на створення належних правових механізмів захисту прав і свобод громадян з боку органів державної влади, на створення «комунікаційної платформи» для формування діалогу у відносинах органів державної влади із громадянами у разі виникнення між ними публічно-правових конфліктів та збереження балансу інтересів у взаємовідносинах в процесі прийняття органами відповідних рішень країні (2, с. 14-19).

На даний час питання практичної реалізації громадянами України права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також деякі процедурні питання розгляду таких звернень регулюють Закон України «Про звернення громадян» (3), Закон України «Про адміністративні процедури», в якому закріплені загальні засади реалізації прав, свобод, інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання послуг а також інші нормативно-правові акти. Більшість цих актів не відповідають стандартам Ради Європи, зокрема, не

забезпечують права особи на участь у вирішенні справи, що стосується її прав та законних інтересів. Ці питання є особливо актуальними для України, оскільки більшість процедурних елементів відносин органів публічної адміністрації (адміністративних органів) з громадянами чітко не врегульовані або ж регулюються підзаконними нормативно-правовими актами.

Адміністративна процедура стане тим єдиним механізмом, який створить в нашій країні дієву систему послідовної реалізації та захисту громадянами своїх прав і свобод, та стане дієвим засобом протидії суб'єктивізму та свавілля з боку посадових та службових осіб органів державної влади при прийнятті адміністративних рішень.

За відсутності загального закону (кодексу) про адміністративну процедуру особливістю розвитку українського законодавства стало ухвалення законодавчих актів, які можна вважати рамковими для основних, достатньо широких сфер діяльності публічної адміністрації – надання ними адміністративних послуг та здійснення контрольно-наглядової (інспекційної) діяльності.

Процедура реалізації конкретних прав приватних осіб у сфері підприємницької діяльності закріплена в таких Законах, як: «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про державну реєстрацію фізичних осіб-підприємців та юридичних, громадських формувань», та інші.

У сфері контрольно-наглядової (інспекційної) діяльності публічної адміністрації рамковим є Закон України «Про основи державного контролю (нагляду) у сфері господарської діяльності» (4), в якому визначено стандарти проведення уповноваженими органами публічної адміністрації планових та позапланових перевірок. Цей законодавчий акт містить чимало прогресивних норм адміністративного-процедурного характеру, однак має обмежене застосування і не поширюється на певні сфери господарської діяльності, а також на контроль (нагляд) за дотриманням встановлених правил громадянами, що не займаються господарською діяльністю.

Ще одна група законів, в яких знаходимо адміністративно-процедурні норми є спеціальні закони, що містять норми спрямовані на задоволення суспільних потреб (5). До таких актів можна віднести Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про публічні закупівлі», а також Податковий та Митний кодекси України. Стосовно цих законодавчих актів зауважимо, що вони містять не лише адміністративно-процедурні, але й матеріально-правові норми, комплексно регламентуючи відповідний напрям функціонування публічної адміністрації.

Особливістю українського права, що базується на попередній радянській традиції, є переважне регулювання адміністративної процедури у підзаконних нормативно-правових актах. Регламентацію

порядку прийняття рішень та вчинення дій відповідними органами публічної адміністрації можна виявити як у нормативно-правових актах загальнодержавного рівня – постановах Кабінету Міністрів України та наказах міністерств, так і локальних актах, ухвалених в першу чергу органами місцевого самоврядування. Іншими словами, підзаконні нормативно-правові акти навіть не виконують відведеної їм ролі – деталізувати та конкретизувати положення законів. На рівні підзаконних нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування правове регулювання адміністративної процедури викликає ще більше запитань. За наявності прогалин у законодавчому регулюванні місцеві ради та їх виконавчі комітети нерідко змушені самостійно врегульовувати ту чи іншу адміністративну процедуру.

З огляду на вищенаведене актуальність ухвалення загального закону (кодексу) про адміністративну процедуру, що закріпить основні стандарти адміністративної процедури є нагальною потребою для нашого суспільства і одночасно вимогою Європейського Союзу. Наявність такого законодавчого акту з одного боку, упорядкує процедуру прийняття рішень та вчинення дій усіма органами публічної адміністрації, а з іншого – об'єктивно покращить сприйняття права через можливість громадян реалізувати надані їм права.

Список бібліографічних посилань:

1. Авер'янов В. Б. Значення адміністративних процедур у реформуванні адміністративного права / В. Б. Авер'янов // Часоп. Київ. ун-ту права. – 2009. – №3. – С. 12.

2. Лазарев И. Административные процедуры в сфере взаимоотношений граждан и их организаций с органами исполнительной власти в Российской Федерации: дисс. . . . канд. юрид. наук: спец. 12. 00. 14 / И. Лазарев. – М., 2002. – С. 125.

3. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовт. 1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – №47. – С. 256.

4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 5 квіт. 2007 р. // Офіц. вісн. України. – 2007. – №44. – С. 1771.

5. Бойко І. В. Адміністративна процедура: конспект лекцій / І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловйова ; за заг. ред. І. В. Бойко. – Харків: Право, 2017. – С. 132